

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Lasten ja perheiden palveluiden uusia tuulia ja yhdyspintoja koulun / vaativan erityisen tuen kanssa

Jukka Mäkelä, lastenpsykiatri, erityisasiantuntija
Lapset, nuoret ja perheet –yksikkö, THL

Nykytieteen kuva lapsen kehityksestä

- Lapsi kehittyy vuorovaikutuksessa moniulotteisen ympäristön kanssa
 - ulkoisesta syntyä sisäinen
- Jokapäiväisistä kanssakäymisistä läheisten kanssa syntyä sisäisiä psyykkisiä rakenteita ja kykyjä
 - kotona, päivähoitossa, koulussa
 - sukulaisten ja ystävien kanssa
- Lapsen kehitys
 - sen tukeminen ja ohjaaminen
 - sen häiriintyminen ja korjaantuminen
 - tapahtuvat parhaiten suhteessa ympäristöön ja yhdessä siinä olevien ihmisten kanssa

Lapsiperheiden palvelut

- Ovatko varhaiskasvatus ja koulu palvelua?
 - arkinen elämän ympäristö
 - kaikki – hyvä ja huono - kehitys tapahtuu vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa
- Samalla: ne ovat osa yhteisöllistä vastuunkantoa lasten kasvatuksesta
 - yhteisöllisen vanhemmuuden perusoletus
 - kantavat merkittävän osan vanhemmuuden käytännön vastuusta: ajan ja tehtävien jakaminen
- Palveluita ovat ne, jotka tekevät arkea mahdolliseksi
 - siten opiskeluhuolto on oppimisympäristöjen palvelua

Lapsiperheiden palvelut

- Kunta on ollut vastuussa kaikista palveluista
 - kuntien autonomia perustuslain suojaama – monet kunnat eivät ole pystyneet vastaamaan
 - sairaanhoitopiirit ovat sopimus pohjaisesti hoitaneet erikoissairaanhoidon
 - poislähtämisen kulttuuri asteittain vahvistunut
- Jatkossa kunta vastaa sivistyksestä ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä
 - erittäin laaja alue kaavoituksesta työelämään, liikunnasta etsivään nuorisotyöhön, varhaiskasvatuksesta kirjastoihin
- Maakunta vastaa jatkossa sosiaali- ja terveyspalveluista
 - valtion ohjaus tulee mahdolliseksi
 - budjettiraja luo houkutuksen poislähtämiselle

- Osaamis- ja tukikeskukset muodostetaan viidelle alueella
 - vastaava nykyisiä yliopistollisten sairaaloiden erityisvastuualueita
 - osittain saman katon alle, osittain verkostomaisesti
 - uutta: terveyden ja sosiaalihuollon erityiset ja varsinkin yhteiset kysymykset
 - valtiollisesti erikoistuvia
- Erityisen vaativien ongelmien hoitaminen
 - 1% asiakaskunnasta
 - vastuu koko alueen monimutkaisten kysymysten hoitamisen osaamisesta
 - konsultatiivinen ja yhdessä tekemisen työtapa
- VIP-verkosto työparina

Uudet tuulet

- Kokonaisvaltaisuus
 - keskinäinen vuorovaikutteisuus: systeeminen lähestyminen
 - ympäristö on aina osa hyvinvointia – ja vain hyvinvoiva lapsi oppii
 - ympäristö on myös aina osa niin ongelman muodostumista kuin sen ratkaisuakin
- Välttämätön näkökulma siellä, missä arki on kehys palveluille: oppimisympäristöt
 - arjen toimivuus on tärkein päämäärä
- Samalla kuitenkin: näyttöön perustuvuus
 - kokonaisvaltaisia lähestymistapoja ei voi tutkia kuten eriytyneitä
 - vaarana käärmeen ajaminen pyssyyn

Uudet tuulet 2

- Varhainen painopiste
 - ehkäisy on aina tehokkaampaa kuin hoito
 - ja halvempaa
 - ja humaanimpaa
- Kiusaus vetäytyä lakisääteisten ja mitattavien tehtävien taakse
 - ehkäisykin on lakisääteistä!
- Samalla kuitenkin: vastuu OT-keskuksille
 - ratkaisuna on aito ymmärrys perustason kokonaisvaltaisuudesta
 - kyse ei ole vain osamaisen puutteista vaan erilaisesta toimintalogiikasta
- VIP-verkoston toiminnan ohjauttava opiskeluhuollon kautta

Uudet tuulet 3

- Yhteensovittava johtaminen
 - yhteydet johdon eri tasoille
 - raja- vai yhdyspinnat?
- Yhdyspintaraportti kannattaa lukea 😊
 - Olli-Pekka Heinonen, Anna-Kaisa Ikonen, Matti Kaivosoja & Timo Reina : YHDYSPINNAT YHTEISEKSI MAHDOLLISUUDEKSI
 - Selvitys lapsi-, nuoriso- ja perhepalveluiden toteuttamiseen liittyvistä yhdyspinnoista muuttuvassa toimintaympäristössä
 - http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160555/LAPE-loppuraportti_FINAL.pdf?sequence=1&isAllowed=y
 - Mukana OKM, STM ja TEM
 - Entäpä lasten turvallisuus: SM ja OM

Joukkoon kuulumisen perustarpeena

- Ihminen on huippusosiaalinen olento
 - lapsen kiinnostus toisten välisiin suhteisiin on huima
 - synnynnäinen ymmärrys yhteistoiminnan pelisäännöistä
- Omastaan jakaminen on ihmiselle ominaista
 - ruoastaan jakaminen vertaiselle on biologinen ihme
 - lelujen ja ajatusten jakaminen luo kulttuuria
 - yhdessä tekeminen lisää tasajaon todennäköisyyttä
- Jokaisella on tarve tulla hyväksytyksi joukkoon
 - tarve tulla arvostetuksi osana yhteisöä: iloa tuottavana
 - syrjään jätetyksi tuleminen sattuu: aivotasolla
 - jokaisella ryhmällä on oma erityinen vastuunsa
 - opetusryhmien moraalinen ensisijaistehtävä on varmistaa kaikkien kuulumisen joukkoon
- Kohtaamisen osaaminen keskeisin kaikissa palveluissa
 - Luo luottamusta opas ja verkkokoulutus
 - Luotsi-koulutus Varsinais-Suomessa

Opiskeluhuollon kehittämistyö

- Opiskeluhuolto joutuu luomaan uudet toimintamallit tulevassa maakunta-kunta toimintaympäristössä
 - vain Eksote jättää psykologipalvelut maakunnalle
 - Yhdyspintaraportti pyytää joustavia toimintatapoja
 - Ehdotus: Mielenterveys- ja päihdetyön sairaanhoitajat osaksi kouluterveydenhuollon tiimiä
 - lyhyet interventiot mahdollisiksi kouluissa
- Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon toimintatapojen kehittäminen
 - yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisääminen varhaiskasvatuksessa, koulussa ja oppilaitoksissa
- Lapsen ja nuoren hyvinvointiinsa tarvitsema tuki aidosti arjen ympäristöön

Opiskeluhuoltoryhmien työskentely

- THL:n ja OPH:n edustajista koottu ydinryhmä sekä maakunnista koottu asiantuntijaverkosto
- Tuloksena opas hyväksi opiskeluhuoltoryhmän toimintamalliksi
- Käynnissä perusopetuksen oppaan kirjoitustyö, syksyllä vuorossa toinen aste ja mahdollisesti esiopetus
- Ensimmäinen luonnos on juuri tulossa kommentointikierrokselle

3 P L
KIITOS!

